
DEBATT

PER-OLOF SAMUELSSON:

Ayn Rand förordade egoism

Enligt en artikel av Danne Nordling i Svensk Tidskrift 6/89 var den rysk-amerikanska författarinnan Ayn Rand (1905–82) endast motståndare till "verbal" eller "skenbar" altruism, men alls icke till "genuin" altruism eller "genuin" självupoffring.

Detta är en total vantolkning av Ayn Rands inställning. Ayn Rand ansåg att varje människas liv är ett självändamål, och hon formulerade utifrån detta en etik som är alltigenom egoistisk. Som följd härav betraktade hon altruismen, föreställningen att en människas existensberättigande ligger i att tjäna eller offra sig för andra, som alltigenom ond, rentav monstruös. Egoismen, menade hon, är *livets* moral, altruismen *dödens*.

Ayn Rand gjorde aldrig någon distinktion mellan "genuin" och "verbal/skenbar" altruism; åtminstone använde hon aldrig dessa termer. Det är emellertid sant att många människor, kanske de flesta, med läpparna bekänner sig till altruismen, helt enkelt därför att den representerar den allmänt förhärskande moralen och därför att de aldrig tänkt igenom saken och insett vilken monstruös lära de bekänner sig till. Men det var inte främst

dessa "verbala" altruismer Ayn Rand vände sig mot; hennes primära måltavla var just den *genuina* altruismen, den som tar självupoffringen på allvar och predikar den som ett ideal.

Danne Nordling är självfallet berättigad att ta avstånd från denna Ayn Rands moralsyn, och rentav ta *anstöt* av den — detta följer ur principen om åsikts- och yttrandefrihet. Men han har ingen som helst moralisk rätt att vända ut och in på hennes uppfattning och presentera den som raka motsatsen. Att han gör så kan, såvitt jag förstår, ha tre orsaker. Antingen rör det sig om ett *genuint* missförstånd; men i så fall förstår jag inte vad det kan bottna i. Eller också försöker han göra hennes synpunkt "aptitlig" för hennes motståndare, vilket i så fall är missriktad anpasslighet (eller rentut feghet). Eller också försöker han dra ut tänderna på och desarmera henne och hennes filosofi. Och i så fall måste man fråga sig vad det är han är så rädd för. Att människorna äntligen ska inse att inget värde kan vara högre än deras eget liv? Att de äntligen ska sätta igång en *genuin* revolt mot självupoffringen och ondskan?